

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Pojetí práv duševního vlastnictví jako v c z pohledu NOZ

Studentská a vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

rok odevzdání 2014

Ročník SVO VII.

Autor: Dominika Galajdová

Konzultant: JUDr. Veronika Klesánová, Dr.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve společnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a reprezentace PF UK.

V dne

.....

jméno a příjmení

ÚVOD	4
1. POJEM VĚCI A JEHO VÝVOJ V HISTORII	4
1.1 ŘÍMSKOPRÁVNÍ VÝCHODISKO	4
1.2 ABGB (ALLGEMEINES BÜRGERLICHES GESETZBUCH)	5
1.3 MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ A NÁVRH KODEXU	7
1.4 OBČANSKÝ ZÁKONÍK Z ROKU 1950 (TZV. STARŠÍ OBČANSKÝ KODEX)	7
2. SROVNÁNÍ DOSAVADNÍ A NOVÉ ÚPRAVY V OBČANSKÉM PRÁVU	7
2.1 OBČANSKÝ ZÁKONÍK Z ROKU 1964	8
2.2 NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK Č. 89/2012 SB.	9
2.2.1 DEFINICE VĚCI V PRÁVNÍM SMYSLU	9
3. PRÁVA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	11
3.1 POJEM NEHMOTNÝ STATEK	11
3.2 REŽIM PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ ZA ÚČINNOSTI STARŠÍHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU	12
4. UŽITÍ NOZ VE VZTAHU K PRÁVŮM DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	13
4.1 AUTORSKÉ PRÁVO A PRÁV SOUVISEJÍCÍ	15
4.1.2 ÚPRAVA LICENCE JAKO VĚCI NEHMOTNÉ	16
4.2 PRŮMYŠLOVÁ PRÁVA	17
4.3 OBCHODNÍ FIRMA	19
4.4 OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A KNOW-HOW	19
5. SHRNU TÍ	21
ZDROJE	22

ÚVOD

S uplynutím poslední sekundy silvestrovské noci 31. prosince 2013 poala nová epocha našeho civilního práva, nebo vstoupil v účinnost nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. Tato nová úprava přináší do našeho soukromého práva, jak jej známe, řadu novot, a již zcela zásadních, tak novinek detailních, které zakotvují základy, jež se prosadili v dosavadní praxi. A byly od přijetí tohoto zákoníku již popsány stohy řádků zabývajících se jednotlivými změnami jež se promítnou do právního života naší společnosti, cílem této práce je podrobněji se zaměřit na jednu z klíčových změn, a to nové pojetí věci a jeho dopad na úpravu práv duševního vlastnictví.

Práva duševního vlastnictví tvoří nedílnou součást našeho právního řádu avšak vyznačují se svými specifickými vlastnostmi. Jedná se o komplexní systém jednotlivých práv, a již autorských, tak práv k průmyslovému vlastnictví. Jejich vymezení je dáno zvláštními zákony, které jsou ve vztahu speciality k občanskému zákoníku. Pro aplikaci v praxi zde proto platí zásada subsidiarity mezi tímto předpisem a obecnou úpravou obsaženou v NOZ. Nová úprava ve svém § 489 ve spojení s § 979 vymezuje věc v právním smyslu široce a pod tímto pojmem zahrnuje i práva, jejichž povaha to připouští. Je nutné si položit otázku, zda bude nově možno užít ustanovení o věcech i na práva duševního vlastnictví. V následujícím textu se budu snažit na tuto otázku odpovědět, případně nastínit možné řešení.

1. POJEM VĚCI A JEHO VÝVOJ V HISTORII

Věc je jedním ze základních institutů soukromého práva. Jedná se o kategorii druhotných předmetů občanskoprávních vztahů. Předmetem občanskoprávních vztahů se rozumí to, čeho se lidské chování, jímž se realizují práva a povinnosti stran, týká¹. Přímé samotné vymezení věci se vyvíjelo v rámci jednotlivých období soukromého práva.

1.1 ŘÍMSKOPRÁVNÍ VÝCHODISKO

S první koncepcí věci se setkáme již v římském právu, kdy věc je chápána jako objekt práv². Rozsáhlý výklad nám zde podává jednak Gaiova úběnice ve vstupní pasáži II. knihy,

¹ Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. Občanské právo hmotné, díl I., díl II. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009.

² Jaromír Kincl, Valentis Urfus, Michal Skřejpek. Římské právo. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, 1995.

kteřá má rubriku „O rozdělení v cích“ (De rerum divisione), tak i za átek II. knihy justiniánských Institucí.

Pokud jde o samotnou definici v cích v římskoprávním smyslu, jedná se o hmotný celek, který má samostatnou existenci, a už je živý nebo neživý. Hlavním znakem v cích je tedy její hmotná podstata. Samotný institut vlastnictví byl toliko spojen výlučně s v cích hmotnou. Pokud bychom, ale hovořili o tzv. *res incorporales* jedná se o v cích, jejichž podstatou je nehmotné právo, nadále ovšem platí, že i každé právo musí mít v poslední instanci objekt hmotný, v římské době dokonce po dlouhá staletí objekt hmotný v penězích vyjádřitelný. Nehmotné v cích jsou takové statky, které existují jen právně (*in iure consistunt*), například služebnosti³. Avšak nehmotné hodnoty, které známe v dnešním právním řádu, jako jsou například práva duševního vlastnictví, nebyly římskému právu známy vůbec. Přesto společně v cích hmotné i nehmotné podle romanistické nauky tvořily majetek určitých osob.

Následný proces recepce římského práva se na území Evropských států vydává různými směry. Na našem území se společnost postupně připravuje pro přijetí římského práva od 13. století v pokročilejších místech, v jiných složkách společnosti až od 16. století, například církve používala prvky římského práva již v dřívějších dobách.

1.2 ABGB (ALLGEMEINES BÜRGERLICHES GESETZBUCH)

Již od počátku 18. století na našem území dochází ke snahám vytvoření jednotné kodifikace soukromého práva a o úpravu majetkových poměrů obyvatelstva. Výsledkem jsou mimo jiné Codex Theresianus Universalis (dále „CTU“) a dále vydání Všeobecného obanského zákoníku za vlády Josefa II.

Ze systematiky CTU dále vychází úprava ABGB. Jedná se o návrh zákoníku, který byl v roce 1766 vrácen k přepracování, mimo jiné i pro svou formu, jelikož se zdál být příliš ušlechtilý a výkladový. Kodex obsahoval jednotlivé části o právech osob, právech věcných a obligacích.

Jakožto novodobá kodifikace soukromého práva obanského na českém území zakotvuje ABGB, jež byl vyhlášen 1. ledna roku 1811, základní instituty doposud nesjednocené v právním řádu. Navazuje na Code Civil, kdy oba zákoníky vykazují mnohé společné rysy, a to zejména ovlivněny duchovním a intelektuálním hnutím 18. století.⁴

³ Eliáš, Karel. „Věc jako pojem soukromého práva.“ *Právní rozhledy* 4 (2007): 119.

⁴ Adamová, K. Dějiny soukromého práva ve střední Evropě : Stručný nástin. Praha: C. H. Beck, 2001.

Ke vzor m tohoto zákoníku se adí Obnovené z ízení zemské, Koldín v zákoník a také ímské právo⁵. Již druhý zmín ný pramen, Koldín v zákoník⁶, pracoval s pojmem nehmotných v cí, avšak pro pot eby d d ní, kdy bylo možné odkázat mimo jiné i nehmotné v cí mezi, které se adily nap íklad dluhy, úpisy a komorní platy⁷. P esto, že již st edov ké právo znalo jak v cí hmotné (t lesné), *res quae tangi possunt*, tak v cí nehmotné (net lesné), nezná pojetí nehmotné v cí v souvislosti s úpravou práv duševního vlastnictví, tak jak jej chápeme dnes. P i hodnocení v cí i obsahu v cných práv vycházelo z jiného pojetí než koncepce ímská, nebo hlavní význam p íkládalo užitku, který daná v c oprávn ěnému p inášela.⁸

Všeobecný ob anský zákoník rakouský vešel v ú innost dne 1. ledna 1812, kdy byl vzáp tí p eložen do eského jazyka, a to pod názvem „Kniha všeobecných zákon m stských“⁹. ABGB byl moderním, zákonodárným dílem a také výsledkem osvícenského právnictví, který vycházel z p irozenoprávní teorie. Stal se výlu ným pramenem práva pro úpravu ob anskoprávních vztah v d sledku ehož rušil starší právní úpravu. ABGB byl tvo en z 1502 §§ a jeho byl len n na úvod a t i díly. Pro tuto práci je relevantní úprava v dílu druhém nesoucím název „*O právu k v cem – o v cech a jich právním rozd lení*“. Zde v § 285 pod názvem „*Pojem v cí v právním smyslu*“ podává soudobou definici tohoto institutu, která zní: „*V cí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží pot eb lidí.*“¹⁰. A dále ABGB zavádí t íd ní druhu v cí v následujících ustanoveních, zejména § 291 „*Podle rozdílné povahy se d lí v cí na : hmotné a nehmotné;...*“¹¹ a definici v § 282 „*V cí hmotné jsou takové, které lze vnímati smysly; ostatní jsou nehmotné: nap . právo loviti, ryba iti a všechna jiná práva*“¹².

Je t eba upozornit, že úprava duševních práv se vydala vlastní cestou, nebo byla upravována separátn ě od soukromého práva zakotveném v ob anskoprávních p edpisech.

⁵ K úpravě nehmotných státku v římském právu viz. výše

⁶ Práva městská Království českého, 1579, autor Koldín

⁷ Malý K., Slavíčková P., Soukup L., Skřejpková P., Šouša J., Šouša J. ml., Vojtíšková J., Woitschová K. Práva království českého, Edice s komentářem. Praha: Karolinum, 2013, str.162. E.XIII.: „Jakž věci hmotné a tělesné, tak také i nehmotné a netělesné mohou se od jedněch druhým odkazovati. A protož cožkoli náleží tomu, jenž kšaft dělá, to všeckno může se odkázati, jako dluhové, šuldpryfové, zápisové, užívání panství, a toho všeho dědic kšaftujícího povinen jest tomu, komuž odkázáno jest, postoupiti; leč by kšaftující to jinak za své živnosti proměnil, dluhy zvyupomínal, šuldpryfy skazil etc.

⁸ Viz. Zdroj uveden v poznámce 5

⁹ Karolína Adamová, Ladislav Soukup. Prameny k dějinám práva v českých zemích, 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010.

¹⁰ Schelle, K. a J. Tauchen. Občanské zákoníky. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012.

¹¹ Viz. citované dílo v poznámce č. 10

¹² Viz. citované dílo v poznámce č. 10

1.3 MEZIVÁLE NÉ OBDOBÍ A NÁVRH KODEXU

Po první světové válce dochází v našich zemích na základě recepční normy z 28. října roku 1918 ke vzniku právního dualismu, kdy platila rakouská i uherská úprava. Tento stav vedl k úvahám o novelizaci a sjednocení právního řádu na území nově vzniklé československé republiky. K vypracování návrhu ovšem došlo až koncem roku 1937 pod názvem Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník, tisk č. 844.

Jednalo se především o úpravu i modernizaci textu rakouského občanského zákoníku. Pro účely této práce je relevantní ustanovení § 82 pod názvem „*Vci hmotné a nehmotné*“ ve znění: „*Vci hmotné jsou kusy přirody podrobitelné lidské moci (soubory takových kusů), které mají povahu samostatných prostředků účelných. Předmětem vcech hmotných jest užití přiměřené na přirodní síly, s kterými se obchoduje. Vci nehmotné jsou zejména práva.*“ Práce na novém kodexu soukromého práva nebyly dokončeny a následně přerušeny druhou světovou válkou. Přesto osnova tohoto zákoníku bude užita v budoucnu, jakožto jeden ze zdrojů pro nový občanský zákoník.

1.4 OBČANSKÝ ZÁKONÍK Z ROKU 1950 (TZV. STÁTNÍ KODEX)

Přestože poválečné československo navázalo na právní úpravu před Mnichovským diktátem, začal právní řád zaznamenávat výrazné změny. K těmto změnám především přispěly znárodnovací dekrety, jež v konečném důsledku vedly ke vzniku nového rozsáhlého státního vlastnictví. Toto a další podmínky podstatně změnily celou soustavu občanskoprávních vztahů. Na základě těchto skutečností se již v roce 1948 objevují názory, že je nezbytné zavést nový právní řád. Následné kodifikační práce se dělily na tři stadia. V první byly vypracovány zásady, v dalším nastíněna osnova a v závěrečném byla provedena konečná redakce, zpracovány připomínky atd.¹³

Dne 25. října 1950 byl přijat zákon č. 114 Sb., občanský zákoník s účinností od 1. ledna 1950. Kodex se dělil na 6 částí, kterými byla úvodní ustanovení, obecná ustanovení, práva věcná, práva závazková, právo dědické, ustanovení přechodná a závěrečná. V textu zákoníku, lze již sledovat patrnou snahu o srovnání, přesto zde bylo ještě rozsáhle respektováno soukromé vlastnictví. Nýbrž dochází oproti předchozímu širokému pojetí věci v předěšlých soukromoprávních kodifikacích k přechodu k užšímu pojetí tohoto institutu. § 23 tedy říká, že „*vci v právním smyslu jsou ovladatelné hmotné předměty a přirodní síly, které slouží lidské potřebě.*“

2. SROVNÁNÍ DOSAVADNÍ A NOVÉ ÚPRAVY V OBČANSKÉM PRÁVU

¹³ Kadlecová, M., a další. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2007.

2.1 OBĀNSKÝ ZÁKONÍK Z ROKU 1964

Spole n s p ípravou a p íjetím ústavy v roce 1960 se začalo uvažovat o vydání nového občanskoprávního kodexu. Dne 8. prosince 1960 bylo přijato usnesení ÚV KS o vypracování nového občanského zákoníku, který omezil především své úpravy pouze na společenské majetkové a osobní vztahy, které vznikaly v oblasti uspokojování osobních potřeb. Jak je dále uvedeno v důvodové zprávě k občanskému zákoníku: „*Je třeba, aby nové společenské vztahy byly upraveny v právních předpisech tak, aby právo umožňovalo a podporovalo jejich další rozvoj a plnilo tak jako součást socialistické nadstavby aktivní úlohu.*“¹⁴.

Vedle občanského zákoníku byly přijaty další důležité právní normy upravující některé specifické otázky občanského práva, z nichž zákon autorský č. 35/1965 Sb., zákon o objevech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech se dotýkají úpravy podskupin práv duševního vlastnictví. Z tohoto vyplývá, že úprava práv duševního vlastnictví je ponechána zvláštním předpisem.

V občanském zákoníku z roku 1964, již postrádá definici, nebo vychází z argumentu, že „*v občanském právu je přirozený fakt, který nepřísluší právu definovat*“¹⁵. Její vymezení podává doktrína, která ve smyslu § 118¹⁶, určuje za věci pouze předměty hmotné ovladatelné přirozenou silou, které slouží potřebám i hmotné předměty, za podmínky, že jsou ovladatelné a slouží potřebám lidí. Užitečnost i ovladatelnost se chápala toliko objektivně, nikoli subjektivně.

Jakožto druhý předmět občanskoprávních vztahů byla stanovena práva, jejichž povaha to připouští a také připouští-li to povaha právního vztahu. Předmětem soukromoprávních vztahů nebyla osobní práva, neboť jejich povaha nepřipouští. Nýbrž práva majetková předmětem právních vztahů zásadně být mohla.

Další kategorií, která tvořila předmět majetkový vztahů byla skupina jiných majetkových hodnot, jež představovala sbírnou kategorií. Jednalo se především o tyto majetkové hodnoty, které nebyly ani věcmi v právním smyslu, ani subjektivními právy i povinnostmi, ani byty nebo nebytové prostory. Mohlo jít tedy pouze o majetkové hodnoty nehmotné povahy, jimiž mimo jiné byly předměty práv duševního vlastnictví, které mohly být

¹⁴ Viz. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku z roku 1964, obecná část, oddíl I., http://psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0156_09.htm

¹⁵ Kratochvíl, Z. a kol. Nové občanské právo. 1. vydání. Praha : Orbis, 1965, s. 186

¹⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění k 1. dubnu 1964: „Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci a práva, pokud to povaha práva připouští.“

p edm tem ob anskoprávních vztah . Avšak konkrétná úprava t chto vztah byla obsažena v jiných právních p edpisech, jak jsem uvedla výše.

2.2 NOVÝ OB ANSKÝ ZÁKONÍK . 89/2012 SB.

Dne 9.1.2011 byl Poslaneckou sn movnou Parlamentu eské republiky p íjat sn movní tisk . 362, vládní návrh ob anského zákoníku, schválen. K vyhlášení zákona došlo 22.3.2012 ve Sbírce zákonu pod íslem 89/2012 Sb.

Nový ob anský zákoník se p íklání op t k evropským kontinentálním koncepcím. Základním ideovým zdrojem se stává vládní návrh ob anského zákoníku bývalého eskoslovenska z roku 1937, kdy z koncep ního hlediska má význam, že tento návrh sledoval moderniza ní revizi rakouského všeobecného zákoníku ob anského. Avšak je d ležitě podotknout, že i vládní návrh z roku 1937 byl pro ú ely nového ob anského zákoníku podroben revizním pracím.

Mezi hlavní p ístupová hlediska se adí konvence, diskontinuita a integrace. Práv diskontinuita ve vztahu k ob anským zákoník m z rok 1950 a 1964, je také jedním z cíl nového ob anského zákoníku, kdy pro pot eby integrace eského soukromého práva v Evrop je klí ové, aby zde byl kategorický rozchod s právními tradicemi totalitarismu.

2.2.1 DEFINICE V CI V PRÁVNÍM SMYSLU

Výše zmín ná diskontinuita se projevuje i v právní úprav v ci. D vodová zpráva k této problematice uvádí, že „*Osnova se p íklání k širokému pojmu v ci a opouští materialistické a pozitivistické hledisko druhé poloviny 19. stol., které u nás bylo zavedeno v roce 1950 pod vlivem n meckého a zejména sov tského právního nazírání a uchovalo se do sou asné doby.*“¹⁷

Návrh odmítá argument, který p evládl v úprav ob anského zákoníku z r. 1964, tedy, že není t eba definovat v c v právním smyslu. Auto i NOZ nepovažují tuto definici v juristickém slova smyslu za reálnou, která by vypovídala n co o reálném sv t , ale za íšt nominální.

Jak jsem uvedla v úvodu nový ob anský zákoník se navrácí k širokému pojetí v ci ve zn ní § 489¹⁸. Kdy jak uvádí DZ „*široké vymezení zahrnující pojmov jako v ci v právním smyslu v ci hmotné i nehmotné (nap . p edm ty spadající do kategorie pr myslového a jiného*

¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 489 – 493, zdroj :

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹⁸ „Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

duševního vlastnictví, zaknihovaných cenných papírů, investičních nástrojů typu opcí, swapů, futures nebo forward atd.) vyhovuje lépe praktické potřebě i hledisku zdejšího ústavního poádku¹⁹.“ Jedná se o problematiku, kdy v rovině ústavní je pojem majetku právně dogmaticky chápan v širokém slova smyslu vlastně jakéhokoli předmětu, který je alespoň potenciálně majetkovou hodnotou, a již hmotnou nebo nehmotnou. Z tohoto vyplývá, že ústavní ochrana je poskytnuta právu vlastnit hmotný nebo nehmotný majetek, bez ohledu jsou-li nebo mohou-li být tyto statky předmětem soukromoprávní vztah.²⁰ Nový občanský zákoník tedy uvádí do souladu úpravu občanskoprávní a úpravu zakotvenou v Listině základních práv a svobod²¹, ovšem také do souladu s požadavky mezinárodních smluv.

Vymezení v § 489 je založeno na dvou kritériích. Tímto to jsou za první vše co je rozdílné od osob a slouží potřebě lidí a za druhé v cí je vše, čeho se mohou týkat subjektivní práva. V prvním kritériu je vyjádřeno, že v cí mají být objekty, které jsou pro člověka užitečné²².

Za druhé je tedy nutné, aby v cí mohla být předmětem subjektivních práv, především práva vlastnického. Obecně platí, že v cí si lze přivlastnit. V tom je vyjádřeno, že určitý předmět je v cí v právním smyslu, je-li ovladatelný. Ne vždy bude platit, že vše, co je pro člověka užitečné (vzduch, dešť, slunce, žhavé zemské jádro) lze spojit s pojmem v cí. V cí v právním smyslu určuje její ovladatelnost. Ovladatelnost je třeba chápat jako kategorii objektivní a obecnou, nikoli tedy ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci nebo ke konkrétní situaci.

V cí v právním smyslu je pak také v textu občanského zákoníku vymezena negativně, avšak pro účely této práce tyto ustanovení nejsou relevantní. Je stanoveno, že v cí není lidské tělo ani jeho část, i když jsou od lidského těla odděleny a dále nově ani zvíře nebude v cí.

Dále nám NOZ poskytuje v dílu 2, hlavy IV rozdělení v cí. Definice v cí hmotné a v cí nehmotné je zakotvena v § 496²³, kdy toto ustanovení definuje především v cí hmotné.

¹⁹ Viz. Vysvětlivka 18

²⁰ Doc. JUDr. Ivo Tecl, CSc., Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva, Brno : DOPLNĚK, 2002

²¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 11 odst. 1: „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“

²² Důvodová zpráva k pojmu užitečnosti: „Užitečností se nerozumí jen faktické přinášení užítku jednotlivým předmětem konkrétnímu vlastníkov, ale objektivní způsobilost přinášet především hospodářský užitek (čímž se nevylučuje užitek estetický či jiný). Užitečné je, co je prospěšné pro život člověka, a tedy má i hodnotu. Užitečnost není vnitřní vlastností věci (s věcí trvale a neoddělitelně spojenou); o tom, co je užitečné, a co tedy je vzhledem k tomu věci, rozhodují lidská vůle a poznání i schopnosti člověka.“

²³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, hlava IV, díl 2, § 496 Věci hmotné a nehmotné: „(1) Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu. (2) Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“

V cí, které této definici nevyhovují, jsou v cí nehmotné. Protože text zákona respektuje legislativní pravidlo pro vymezení párových pojmů a definuje pouze jeden pojem, lze tedy při aplikaci ustanovení § 496 užít logický argument a contrario na rozlišení mezi jednotlivými kategoriemi v cí.

3. PRÁVA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Odvětví práv duševního vlastnictví patří mezi disciplíny poměrně mladé, oproti jiným právním oborům. Normativně upravovat se tato právní disciplína začíná na našem území od 19. století. Do té doby jsou tyto práva upravována formou monopolů.

Jedná se o skupinu práv, jejichž předmětem jsou nehmotné statky, které vytvořil člověk svojí duševní činností a jež se odlišují od obecné úpravy v soukromém právu specifickými rysy. Nýbrž ne všechny nehmotné statky mohou být předmětem duševního vlastnictví, kdy například jednotlivé stránky osobnosti člověka nejsou předmětem duševního vlastnictví.

3.1 POJEM NEHMOTNÝ STATEK

Jedná se o institut užívaný v souvislosti s právy duševního vlastnictví neboli právy k nehmotným statkům. Nehmotný statek je vymezen jako statek vytvořený konkrétním duševním obsahem, jehož objektivní vyjádření je způsobilé být předmětem společenských vztahů bez toho, aby jej bylo třeba znázornit v hmotné podobě. Nově bude nehmotný statek v cí nehmotnou dle definice stanovené v novém občanském zákoníku. Nehmotný statek, jež je duševním výtvozem, je rozpoznatelný nebo vnímatelný lidskými smysly v tšinou na materiálním substrátu.

Charakteristickými znaky nehmotného statku jako předmětu duševního vlastnictví jsou:

- a) duševní povaha nehmotného statku, jeho rozpoznatelnost nebo vnímatelnost lidskými smysly;
- b) jen které nehmotné statky jsou způsobilé být předmětem právních vztahů, i přesto, že nejsou vyjádřeny v hmotné podobě;
- c) hmotný statek je možno vnímat kdykoliv (bez časového omezení) a kdekoliv (bez prostorového omezení), a to bez újmy na jeho podstatě (jedná se o statek nespotebitelný) a na jeho funkci (kvalita nehmotného statku se jeho využitím nesnižuje);

- d) nehmotný statek je zpravidla právním předpisem bezprostředně určeným způsobem pojmově vymezený jako představení právních vztahů;
- e) vyloučení anebo omezení jeho převodu, případně vázání převodu na zvláštní podmínky.

Ve své práci se dále budu zabývat vybranými nehmotnými statky, jež jsou představenými duševního vlastnictví, zejména autorskými právy, právy k průmyslovému vlastnictví, know – how, nová úprava obchodní firmy.

3.2 REŽIM PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ ZA ÚČINNOSTI STARÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Úprava vztahů jednotlivý zákon zvláštních ve vztahu před rekonstrukcí byla upravena na základě ustanovení § 3 odst. 2 občanského zákoníku z r. 1964 (*„Občanský zákoník upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i vztahy vyplývající z práva na ochranu osob, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony.“*), kdy se jednalo například o vztahy vyvíjené v § 261 občanského zákoníku.

Pro účely této práce je však důležité následující odstavce 3, který zakotvoval vztah občanského kodexu a zvláštních zákonů upravujících práva duševního vlastnictví²⁴. Tyto zvláštní právní předpisy mají svůj obecný soukromoprávní legislativní základ pouze v občanském zákoníku. Komentář k občanskému zákoníku dále uvádí, že *„jde o poměrně obsáhlé a vnitřně ucelené specifické okruhy společenských vztahů s příznačným propojením osobního i majetkového reflexu, navíc jako zvláštní právní předpisy i s požadovaným prolnutím jejich soukromoprávní a veřejnoprávní složky“*²⁵.

Toto východisko podporuje pojetí autorského práva, kdy v objektivním smyslu se jedná o souhrn právních norem soukromoprávní povahy, které tvoří zvláštní normativní systém, jenž je dílem subsystémem práva autorského²⁶. Důležité kritérium je zvláštní neboli přednostní úprava. Při aplikaci platilo, že úprava podle AutZ má přednost před obecnou soukromoprávní úpravou obsaženou v občanském zákoníku.

Výše zmíněné pravidlo tedy můžeme sledovat i v dalších zvláštních předpisech, jež upravují práva průmyslová. Konkrétně je toto pravidlo zakotveno například v § 1 zákona .

²⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 1 odst. 3: „Právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony.“

²⁵ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník 1. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 43 s.

²⁶ Viz. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 5 s.

527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, upravující ú el zákona („ú elem tohoto zákona je upravit práva a povinnosti vznikající z vytvo ení a z uplatn ní vynález a zlepšovacích návrh “).

Shrneme-li si p edchozí poznámky, byla dosavadní úprava práv duševního vlastnictví rozložena mezi obecnou soukromoprávní úpravu a zvláštní zákony. P i aplikaci byl kladen d raz na ucelenou úpravu t mito jednotlivými p edpisy, které však vycházely z obecných soukromoprávních princip ů zakotvených v OZ.

4. UŽITÍ NOZ VE VZTAHU K PRÁVŮM DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Výše v kapitole 2.2.1 jsem uvedla, že nový ob anský zákoník dává do souladu požadavky vyplývající z mezinárodních smluv upravujících oblast práv duševního vlastnictví a naši právní úpravu. Mezi tyto dokumenty se adí TRIPS²⁷ nebo Úmluva o z ízení WIPO²⁸, které nás již za ú innosti ob anského zákoníku z roku 1964 nutili k užívání pojmu „práv duševního vlastnictví“, „duševní vlastnictví“.

Jednalo se o problematiku, kdy sice nehmotné statky, ve smyslu práv duševního vlastnictví, ada normativních akt ů používala. Dokonce tyto statky mohly být p edm tem soukromoprávních vztah ů, jako tzv. jiné majetkové hodnoty. Avšak tyto nehmotné statky nemohly být p edm tem vlastnického práva, tak jak bylo vymezeno v zákon ů . 40/1964 Sb., nebo ustanovení § 123 a následujících se týkala pouze v ci hmotných a tedy bylo vylou eno užití t chto ustanovení na p edm ty duševního vlastnictví²⁹. Výsledkem mimo jiné bylo i zavedení pojmu práva k nehmotným statk ů m.

Nový ob anský zákoník se p iklonil k ešení, kdy rozší il definici v právním smyslu i na nehmotné statky a také výslovn ů zakotvil v § 979, ve zn ní: „*Ustanovení této hlavy se použijí na v ci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, p i pouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona n co jiného.*“, že ustanovení týkající se absolutních majetkových práv, zakotvených v hlav ů II, tedy i úprava vlastnického práva se užije na práva duševního vlastnictví. Avšak ve vztahu k práv ů m duševního vlastnictví se tato úprava jeví jako problematická, jak již uvádí Ladislav Jakl ve své publikaci, že „*pokud by každá v c, tedy i nehmotná, m la být p edm tem vlastnictví podle § 1011 NOZ³⁰, dostala by se tak do konfliktu*

²⁷ Agreement on Trade Related Aspect of Intellectual Property, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, příloha Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (sdělení č. 191/1995 Sb.)

²⁸ World Intellectual Property Organisation, Světová organizace duševního vlastnictví

²⁹ JUDr. Tomáš Dobřichovský, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, Dohody TRIPS a aktivit WIPO, Praha : Linde, a.s., 2004

³⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, část třetí Absolutní majetková práva, hlava II., díl 3, oddíl I., § 1011: „Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“

obecná úprava vlastnického práva, jeho obsah dle § 1012 NOZ³¹ s úpravou speciální, která vymezuje majitele i držitele práv duševního vlastnictví úžeji, což by tuto zvláštní úpravu negovalo, pokud by obecná úprava vlastníka se měla ještě aplikovat subsidiárně nad rozsah vymezený ve zvláštních zákonech.³² Aby se mohlo zdát, že znění nového civilního kodexu vyjasní režim práv duševního vlastnictví ve vztahu k úpravě vlastnictví jako takového, je nutné podotknout již v této chvíli, že s novou úpravou vyvstala i řada nových otázek.

Důležitá je tedy podotknout, že práva k nehmotným statkům se i nadále budou vyjímat svými specifickými vlastnostmi. Jak již v roce 2004 uvádí ve své publikaci T. Dobřichovský, kdy dle jeho názoru „i po případných změnách legislativních soukromého práva nebude možné práva k duševnímu vlastnictví, a nejmenším v kontextu kontinentálního práva chápat jako pouhou podmnožinu vlastnických práv, na niž se bez dalšího budou vztahovat veškerá pozitivní pravidla a teoretická východiska týkající se vlastnictví; nanejvýš lze uvažovat o vlastnictví svého druhu. Nadále jde o specifickou právní oblast ovládanou svébytnými zásadami.“³³ K tomuto názoru se později přiklonil i Ladislav Jakl ve své publikaci³⁴ z roku 2012, kdy říká závěrem, že i po nabytí účinnosti budou mít jednotlivé podmínky duševního vlastnictví stejný režim, jako mají doposud. Příemž vychází z textu důvodové zprávy k § 489, že v cíl v právním smyslu „je to, o čem se budou týkat subjektivní majetková práva, a především právo vlastnické“³⁵ a tedy to není pouze právo vlastnické, kdy u podmínek duševního vlastnictví, budou-li chápány jako věci nehmotné, nemusí proto výjimečně existovat vlastnické právo, ale jiné majetkové právo. V této souvislosti se uplatní i § 977 NOZ ve znění: „Jen zákon stanoví, která práva k majetku jsou absolutní.“, čímž jsou bezpochyby i zvláštní zákony v oblasti práv duševního vlastnictví.

Nová úprava nepřináší vymezení pojmu duševního vlastnictví a tak zůstává tento pojem v našem právním řádu pozitivně nevymezen. Právní nauka, tak nadále bude vycházet z chápání tohoto pojmu na úrovni právní úpravy mezinárodních smluv. Pod vlivem obchodního zákoníku, však v úpravě smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem, § 2633 a 2634, nový kodex používá legální pojem „právo myšlové nebo jiné duševní vlastnictví“. Z výkladu

³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, část třetí Absolutní majetková práva, hlava II., díl 3, oddíl I., § 1012: „Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.“

³² Prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc. (ed.). Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha : Metropolitan University Prague Press. 2012

³³ JUDr. Tomáš Dobřichovský, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO, Praha : Linde, a.s., 2004, s. 23

³⁴ Viz. dílo citované v poznámce č. 28

³⁵ Důvodová zpráva k § 489 až 493, zdroj: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

textu zákoníku můžeme dovozovat, že právní pojem duševního vlastnictví je tvořen dvěma dílčími složkami, z nichž každá je ovládána jinými právními zásadami, a ty jsou:

- a) právo myšlové vlastnictví;
- b) jiné duševní vlastnictví.

V následujících řádcích se pokusím odpovědět na otázky, jež mohou vyvstat nebo již vyvstaly po 1. lednu 2014 ve vztahu k jednotlivým podskupinám práv duševního vlastnictví.

4.1 AUTORSKÉ PRÁVO A PRÁV SOUVISEJÍCÍ

Komplexní úprava autorských práv a práv s nimi souvisejícími je obsažena v zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů (dále jen „AutZ“), jež je nadále účinný. První krok v této kapitole nutně musí směřovat k vymezení vztahu AutZ k novému občanskému zákoníku jako ke kodexu upravujícímu soukromé právo komplexně.

Hierarchie předpisů při aplikaci práva je jednotná pro celou civilní oblast upravena v § 9³⁶ jako jednu ze základních zásad. Jak uvádí důvodová zpráva „*Navržené ustanovení vyjadřuje jako v dílčí pravidlo, že občanský zákoník je kodex, tzn. že všechny soukromé práva, která se sbíhají a pod jehož vlivem jsou i všechna soukromoprávní ustanovení, by je obsahují jiné zákony nebo další předpisy*“³⁷. Při němž toto pravidlo vychází z principu subsidiarity, a nejedná se o situaci, kdy by byl nový občanský zákoník právním předpisem vyšší právní síly. Z tohoto plyne, že po 1.1.2014 se uplatní ustanovení občanského zákoníku na soukromoprávní poměry osob v míře, ve které nejsou upraveny speciálními zákony, jimiž je AutZ.

Za druhé je nutné se vypořádat s dopadem nového pojetí věci do sféry autorského práva. Položme si otázku, jaký význam bude mít, po 1. lednu 2014, pro oblast autorských práv nové široké pojetí věci?

Dle mínění autorů jednotlivých statí na toto téma, bychom neměli po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, považovat revoluční změnu v pojetí autorských práv tak, jak je chápeme dnes.

Závěry, které učinila Alena Valeková ve svém článku, uvádí, že autorská práva nelze považovat za věc v právním smyslu podle již účinné úpravy. Hlavním argumentem pro toto

³⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, část první Obecná část, hlava I, díl II, Užití předpisů občanského práva, § 9 odst. 2 věta první: „Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.“

³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., § 9, zdroj :

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

její stanovisko je, že povaha autorských práv v sobě zahrnuje mimo majetkových práv i práva osobnostní. Práv složka osobnostních práv nemůže být podmínkou vlastnického práva, nebo „*duševní výtvor v podobě autorského díla, které podle autorského práva, není možné pod adit pod definici v ní podle NOZ³⁸“.*

Ivo Telec a Pavel Tůma tuto problematiku rozebrali ve své stati, uveřejněné v publikaci Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví, podrobněji. Autoři vychází z myšlenky, že ve vztahu k vymezení pojmu duševního vlastnictví není podmínkou, aby podmínkou duševního vlastnictví byl vždy v ní v právním smyslu. Ve své stati přímě uvádí, že „*v ní v právním smyslu totiž nemohou být výtvoři jakožto projevy osobní povahy, jež vyplývají z lidské tvorby³⁹“.* Důvodová zpráva, stejně jako A. Valeková, v quasidualismu práv, jež se pojí s autorskými právy, kdy vedle absolutních majetkových práv stojí i práva osobnostní. Avšak přestože výtvoři nejsou v ní v právním smyslu, jsou majetkem. To v konečném důsledku znamená, že k duševnímu vlastnictví jako je autorské právo může vzniknout typový licenční závazek dle občanského zákoníku.

Z uvedených argumentů vyplývá, že nová úprava v ní v právním smyslu se nezmení právní režim poskytovaný AutZ autorským právům, a to hlavně na základě osobnostní složky této skupiny práv duševního vlastnictví.

Z hlediska autorského práva a povahy nehmotných věcí bude nově relevantní úprava typové licenční smlouvy dle ustanovení části 4. NOZ, relativní majetková práva, k tomuto viz. níže.

4.1.2 ÚPRAVA LICENCE JAKO VĚCI NEHMOTNÉ

Ustanovení § 2358 zakotvuje obecnou úpravu licence, která upravuje výkon absolutních majetkových práv duševního vlastnictví a dochází také ke sjednocení úpravy tohoto smluvního závazku, přesto nadále zůstane zachována specifika vyplývající ze zvláštní povahy díl literárních, jiných uměleckých a vědeckých. Jak k tomuto institutu uvádí důvodová zpráva: „*Navržená nová úprava sleduje především naplnění systematického hlediska, platnou právní úpravu v obou speciálních zákonech nepřijímá, aniž ji podstatně mění⁴⁰“.*

³⁸ JUDr. Valeková, A. Věc v právním smyslu ve vztahu k autorskému právu. Zdroj :

<http://www.epravo.cz/top/clanky/vec-v-pravnim-smyslu-ve-vztahu-k-autorskemu-pravu-82470.html>

³⁹ Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc. JUDr. Pavel Tůma, Ph. D LL.M Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku in Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha : METROPOLITAN UNIVERSITY PRAGUE PRESS. 2012. s. 83

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č.89/2012 Sb., § 2538 až 2389, zdroj :

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Licenční smlouva, jakožto relativní závazkové subjektivní právo, je nová sama o sobě v cí v právním slova smyslu, či v cí nehmotnou. Licence se na základě těchto skutečností stává vlastnictvím nabyvatele a součástí jeho jmění, které obvykle zhodnocuje⁴¹. Dopad této koncepce se projeví i v dalších možných dispozicích s licencí jako v cí nehmotnou, nebo bude možno mimo jiné licenci postoupit, užít jako vklad do základního kapitálu právnické osoby. Majetková povaha tohoto institutu je nadále mimo jiné umocněna i v n kterých ustanoveních AutZ, nebo nabyvateli licence přísluší uplatňovat nároky z porušení či ohrožení absolutního majetkového práva vůči těm osobám, touto může být samotný majitel práva. Nadále však platí, zákaz v § 11 odst. 4 AutZ⁴², kdy složka osobnostních práv nemůže být podmínkou dispozice v rámci relativních majetkových práv.

I přes úpravu typového licenčního závazku vlastníky práv k podmínkám autorského práva a práv s ním souvisejícím nebyly zakázány jiné právní dispozice s vlastním majetkem. Toto je projevem privativní autonomie stran dle NOZ, LZPS, Ústavy.

4.2 PRŮMYSLOVÁ PRÁVA

Druhá kategorie práv duševního vlastnictví, s jejichž pojmem pracuje nový občanský zákoník, jsou průmyslová práva. Stejně jako jsem uváděla výše u autorského práva, i tato skupina práv je kromě občanského zákoníku upravena zvláštními předpisy. Tuto skupinu práva dále můžeme rozdělit na :

- a) patenty⁴³;
- b) užitné vzory⁴⁴;
- c) průmyslové vzory⁴⁵;
- d) topografie polovodičových výrobků⁴⁶;
- e) označení v oblasti průmyslového vlastnictví (ochranné známky⁴⁷, označení původu, zeměpisné označení původu⁴⁸).

Pro průmyslové vlastnictví je typické časové a územní omezení právních privilegia, jež uděluje v České republice Úřad průmyslového vlastnictví, což je hlavní rozdíl oproti právům autorským.

⁴¹ Viz. dílo citované v poznámce č. 28

⁴² Zákon č. 121/2000 Sb., díl 3 vznik a obsah autorského práva, oddíl 2 osobnostní práva, § 10 odst. 4: „Osobnostních práv se autor nemůže vzdát; tato práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají.“

⁴³ Upraveno v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích

⁴⁴ Upraveno v zákoně č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

⁴⁵ Upraveno v zákoně č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů

⁴⁶ Upraveno v zákoně č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

⁴⁷ Upraveno v zákoně č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

⁴⁸ Upraveno v zákoně č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení

Nový občanský zákoník dopadá svou úpravou i na sféru práva duševního vlastnictví. Jak jsem již uváděl výše, všechny zvláštní zákonné předpisy zůstávají nadále účinné a ve vztahu k občanskému zákoníku se budou aplikovat na základě subsidiarity.

Z hlediska dopadu širší pojetí v cíli na úpravu práva duševního vlastnictví se zde neuplatní jednotný režim pro celou skupinu těchto právních. Dle Prof. JUDr. Ivo Telce, CSc. budeme nově rozlišovat tyto práva na:

- a) nehmotná práva v právním smyslu, jež jsou předem tem subjektivního absolutního majetkového práva (např. ochranná známka)
- b) nehmotná práva v právním smyslu, jež nejsou předem tem subjektivního absolutního majetkového práva, označována také jako práva v cíli, a slouží k obecnému užívání (např. zeměpisné označení)
- c) odlišná a samostatná kategorie od práva v cíli nehmotné v právním smyslu, a tou je výtvar (např. výtvarná díla, designy)⁴⁹

Závěrem je nutno poznamenat, že dle nové úpravy bude režim práva duševního vlastnictví a jejich povaha posuzována dle toho, zda k těmto právním jsou zákonem předem známá absolutní majetková práva vyvolávající absolutní právní úkony, anebo zda se jedná jen o majetková práva relativní. Nýbrž tento stav platil, již před účinností NOZ v době účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 není relevantní jestli se jedná o „v cíli“ nebo „jinou majetkovou hodnotu“.

Autoři dále upozorní, že dle dikce NOZ se ne každá nehmotná práva stává předem tem vlastnictví ve smyslu § 1011 a násl. NOZ a tedy nebude možné užít, pro ochranu všech nehmotných práva v právním slova smyslu, tradiční civilistické nároky z ochrany vlastnického práva. Opakovaný výklad by pak dle autorů byl zjevně v rozporu se smyslem právní úpravy a úmyslem zákonodárce, protože celý pojem a kategorie duševního vlastnictví by postrádali smysl. V českém právním řádu by poté nastal stav, kdy právní ochrana duševního vlastnictví byla jen výjimkou, zhoršující obecnou soukromoprávní vlastnickou ochranu, čímž by nebylo dále možné ani účelné mít speciální právní ochranu poskytovanou zvláštními právními předpisy.

Konečně i pro práva duševního vlastnictví platí výše uvedená poznámka o licenční smlouvě. To znamená, že i typová licence, která bude možná uzavřít pro výkon práva k danému právu duševnímu vlastnictví, bude práva v cíli v právním smyslu. Licenční závazek bude tedy disponibilní.

⁴⁹ Při zpracování tohoto rozlišení jsem vycházela ze zdroje citovaném v poznámce č. 40.

4.3 OBCHODNÍ FIRMA

Povaha obchodní firmy jako nehmotné statku byla sporná za účinnosti starého obchodního zákoníku. Právní teorie tento institut ne vždy považovala za předmět duševního vlastnictví, nebo byla za účinnosti zákona č. 519/1993 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObZ“) vázaná na určitý právní subjekt jako identifikační znak a tudíž postrádá volnosti dispozice, jelikož převod podniku bez souhlasného převodu firmy je nepřípustný⁵⁰. Avšak obchodní firma, jejíž úprava z ObZ byla přenesena zcela do NOZ, je dále chráněna ve všech státech unijních zemích Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví⁵¹ jako předmět průmyslového vlastnictví. Příjemčí Česká republika je signatářem této úmluvy.

Důležité je upozornit, že ani u české úpravy se nejedná, v případě obchodní firmy, o atribut právní subjektivity daného podnikatele. Již současná úprava zakotvuje, že příznak obchodní firmy nedochází ke změně právní subjektivity jejího nositele.

V úpravě obchodní firmy dle nového obchodního zákoníku dochází k velkému obratu, nebo, jak uvádí doprovodná zpráva k § 423 až 425 *„Právo k obchodní firmě se nechápe výlučně jako právo osobní, ale spíše jako právo majetkové; proto je firma více uvolněna pro majetkové dispozice, a již se uskutečňuje samostatně, nebo v rámci obchodního závodu, se kterým je spojena.“*.

Závěrem bych chtěla poznamenat, že vznik licenčního závazku je pojmově vyloučen u absolutního majetkového práva k obchodní firmě, mimo jiné z důvodu zachování veřejného pořádku. Ale to nevylučuje, aby tato označení byla součástí duševního vlastnictví.

4.4 OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A KNOW-HOW

V této poslední kapitole mé práce, bych ráda v nově upravené části upozornila na dvě výše zmíněné pojmy. Oba tyto pojmy byly doposud chápány jako jiné majetkové hodnoty, kterým zákon přiznával vlastnost být předmětem právních vztahů⁵².

Obchodní tajemství je nově upraveno v § 504 obchodního zákoníku z roku 2012⁵³, a také na mezinárodní úrovni. Jak uvádí doprovodná zpráva *„Přesto návrh vychází ze současného stavu“*.

⁵⁰ Doc. JUDr. Jiří Ježek, CSc., doc. Ing. Jindřich Špaček, CSc., JUDr. David Štros, JUDr. David Čermák, Prosazování práv z duševního vlastnictví. 2003

⁵¹ Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. prosince dne 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967 a změněna dne 2. října 1979; čl. 1 odst. 2 věta první : *„Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví jsou patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení původu.“*

⁵² Prof. JUDr. Telec, I., CSc. JUDr. Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrany v České republice In PRÁVNÍ RÁDCE. 2/2004

právní úpravy, ale oprosťuje se od p epjaté kazuistiky a duplicit dnešní úpravy v § 17 až 20 obchodního zákoníku.“. Z hlediska vymezení povahy tohoto institutu je d ležitě vymezení v ci v právním smyslu, které pln dopadá na obchodní tajemství. Z toho plyne, že obchodní tajemství má povahu nehmotné v ci a jeho vlastník s ním tudíž m že nakládat podle vlastní v le⁵⁴ dle ustanovení § 996 NOZ.

Úprava obchodního tajemství je duplicitní v p ípad prost edk ochrany obchodního tajemství. D vodová zpráva k ob anskému zákoníku totiž stanoví, že „*rovn ž o ochran obchodního tajemství nejsou zvláštní právní pravidla pot ebná, nebo i tu dosta ují ustanovení o ochran vlastnictví a o nekalé sout ži*“⁵⁵. Z výkladu tohoto textu tedy vyplývá, že obchodnímu tajemství bude poskytnuta jednak ochrana vlastnická a zároveň i ochrana nekalosout žní, která navíc vyžaduje spln ní dalších p edpoklad , aby právo na ochranu mohlo být uplatn no. Nutné bude, aby porušení ochrany obchodního tajemství napln ny požadavky stanovené v § 2985⁵⁶ NOZ.

Pojem know-how i v nové právní úprav z stává nedefinován. Považuje se však za nehmotnou majetkovou výhodu, jež bývá spojena s obchodním závodem a která je v cí v právním smyslu. Povaha know-how tedy spl uje legální pojmové znaky v ci v právním smyslu podle ustanovení § 489 nového ob anského zákoníku, avšak žádný eský právní p edpis k n mu nestanoví absolutní majetková práva. Nýbrž tomuto institutu je poskytnuta nep ímá soukromoprávní ochrana zakotvená v právní úprav ochrany p ed nekalou sout ží. Nadále bude know-how chápáno jako tzv. zbytkový nehmotný majetek.

Obsahem tohoto institutu jsou p edevším tradi ní znalosti, zkušenosti a dovednosti, které m žou dále spo ívat v technickém ešení a jimž je poskytnuta nap íklad patentová ochrana. Nadále bude know-how chápáno jako tzv. zbytkový nehmotný majetek.

Z uvedeného vyplývá, že úprava obchodního tajemství a know-how bude speciální v í obecné úprav v ci v právním smyslu a ochrany, jež ji poskytuje vlastnické právo.

⁵³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, hlava IV Věci a jejich rozdělení, díl 2 Rozdělení věci, § 504 ve znění: „Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.“

⁵⁴ Ing. Čada, K., prom. práv., Ph.D. Obchodní tajemství a know-how In Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha : METROPOLITAN UNIVERSITY PRAGUE PRESS. 2012. s. 99

⁵⁵ Důvodová zpráva k § 504

⁵⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, část čtvrtá, hlava III, díl 2, oddíl 2, § 2985: „Porušením obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl
a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo
b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.“

5. SHRNU TÍ

Cílem této práce bylo přiblížit novou úpravu, již ústavního obecného zákoníku s jeho dopadem do sféry práv k duševnímu vlastnictví. Pro obsáhlost jednotlivých institutů práva duševního vlastnictví tato práce poskytuje hlavní úvahy jak by se při aplikaci obecných norem soukromoprávních mohlo postupovat a dává k dispozici některé principy, jež mohou být pro tuto aplikaci významné.

Mezi jeden z těchto principů, jak jsem již zmínila výše, je určení, zda je danému institutu poskytnuta soukromoprávní ochrana absolutní, ve formě subjektivních absolutních majetkových práv.

Východiskem pro úpravu práv duševního vlastnictví bude stále spočívat v úpravě jednotlivými zvláštními předpisy a užití obecných institutů obecného práva bude možné za podmínky, že toto užití bude připouštět povaha jednotlivých institutů práv duševního vlastnictví.

Na závěr bych chtěla podotknout, že by má práce měla posloužit jako obecné shrnutí dopadu nového obecného zákoníku do oblasti práv k nemotným statkům.

ZDROJE

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Dopisová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů

Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidována v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967 a změněna dne 2. října 1979

Agreement on Trade Related Aspect of Intellectual Property, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, příloha Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (zákon č. 191/1995 Sb.)

Literatura

Jiří Švestka, Jan Dvořák a kolektiv. Občanské právo hmotné, díl I., díl II. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009.

Jaromír Kincl, Valentis Urfus, Michal Skřejpek. Římské právo. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, 1995.

Eliáš, Karel. „Věc jako pojem soukromého práva.“ Právní rozhledy 4 (2007):

Adamová, K. Dějiny soukromého práva ve střední Evropě : Stručný nástin. Praha: C. H. Beck, 2001.

Malý K., Slavíková P., Soukup L., Skřejpková P., Šouša J., Šouša J. ml., Vojtíšková J., Woitschová K. Práva království českého, Edice s komentářem. Praha: Karolinum, 2013,

Karolína Adamová, Ladislav Soukup. Prameny k dějinám práva v českých zemích, 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, s.r.o., 2010.

Schelle, K. a J. Tauchen. Obanské zákoníky. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012.

Kadlecová, M., a další. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Aleš Benk, s.r.o., 2007.

Kratochvíl, Z. a kol. Nové obanské právo. 1. vydání. Praha: Orbis, 1965, s. 186

Doc. JUDr. Ivo Telec, CSc., Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva, Brno: DOPLNĚK, 2002

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Obanský zákoník 1. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 43 s.

Telec, I., Těma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 5 s.

JUDr. Tomáš Dobichovský, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, Dohody TRIPS a aktivit WIPO, Praha: Linde, a.s., 2004

Prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc. (ed.). Nový obanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press. 2012

JUDr. Tomáš Dobichovský, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO, Praha: Linde, a.s., 2004, s. 23

JUDr. Valeková, A. Věc v právním smyslu ve vztahu k autorskému právu.

Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc. JUDr. Pavel Těma, Ph.D. LL.M. Licenční smlouva v pojetí nového obanského zákoníku in Nový obanský zákoník a duševní vlastnictví. Praha: METROPOLITAN UNIVERSITY PRAGUE PRESS. 2012. s. 83

Doc. JUDr. Jiří Ježek, CSc., doc. Ing. Jindřich Špaček, CSc., JUDr. David Štros, JUDr. David
ermák, Prosazování práv z duševního vlastnictví. 2003

Prof. JUDr. Tecl, I., CSc. JUDr. Tuma, P. Pohléd práva duševního vlastnictví a jeho právní
ochrany v České republice In PRÁVNÍ RÁDCE. 2/2004

Ing. Šada, K., prom. práv., Ph.D. Obchodní tajemství a know-how In Nový obchodní zákoník
a duševní vlastnictví. Praha : METROPOLITAN UNIVERSITY PRAGUE PRESS